

יב. אחר גמר החופה, בשעת הליכה לחדר היחוד, וכן בחדר היחוד והחתונה, לכו"ע מעמידים או יושבים החתן לימין, והכלה בשמאל כג).

יג. החתן וכלה עומדים תחת החופה ופניהם לצד מזרח כד), והמברך עומד ופניו למערב כדי שיברכם פנים אל פנים דכל ברכה היא פנים אל פנים כמו ברכת כהנים כה), וי"א שהמברך עומד במערב ופניו למזרח וכשמגיע המברך לברכת שמח תשמח הופך פניו כלפי החתן והכלה כו), ויש שאינם מדקדקים בזה כז).

כג) חסד לאברהם עין הקורא נהר מ"ח שאחרי שבע ברכות אין ראוי שהאשה תשב בימין בעלה עיי"ש. וכ"כ החיד"א בספרו מדבר קדמות מערכת כ' אות טו"ב.

כד) סידור דה"ח סדר ברכת אירוסין, קשו"ע סי' קמ"ז ס"ה, ערוה"ש סי' ס"ב ס"ט ושלחן העוז ח"ב דף ל"ב ע"ב, וראה באה"ט סי' ס"א סק"ז ^{אוצר החכמה} שהביא מנהגים שונים בזה.

כה) מנהגים למהר"ם מרוטנבורג עמוד פ"ב, ערוה"ש סי' ס"ב ס"ט ושלחן העוז ח"ב דף מ"ח ע"ב סק"ז שכן המנהג בירושלים עיה"ק תובב"א. וראה בספר מיכלא דאסוותא אות ט' שהמנהג להפוך פניו לצד החו"כ ולא לצד המזרח כיון ששכינה שרויה בניהם, וכן מוכח במהרי"ל.

כו) מחזור ויטרי סי' תע"ה, מהרי"ל הל' נשואין, מנהגים וורמיישא עמוד ל"ה, באה"ט סי' ס"א סק"ז, סידור דה"ח, קשו"ע סי' קמ"ז ס"ה, מטעם שברכת חתנים צריך לכוין פניו למזרח כנגד צד ירושלים, שכל התפילות שאנו מתפללים אנו מביטים אל היכל ה'.

כז) כנה"ג סי' ס"א הגב"י אות ד', וראה שו"ת בצל החכמה ח"ג סי' ד'.

פרק יח

מנהגים ואזהרות בשעת החופה

א. מאוד יש לזהר שלא יתערבו אנשים ונשים יחד בשעת הקבלת פנים ובשעת החופה א).

ב. יש לבטל בכל תוקף מנהגים העשויים להתדמות לעכו"ם, כגון לצעוד בצעד (מארט"ש) לפני החופה ב).

ג. נכון להמנע מלעשות תמונות עכ"פ כל שעת החופה, שמבלבלים החתן והכלה ג).

א) טו"ז אה"ע סי' ס"ה סק"ב ושו"ת כת"ס סי' מ"ז. וראה לקמן פכ"ד ס"א.

אוצר החכמה

1234567

ב) מטעם דמבואר בשו"ע יו"ד סי' קע"ח דאין הולכין ואין מדמין לחוקות העכו"ם, וראה בלשון קדשו של הח"ס אה"ע ח"א סי' צ"ח לענין לעשות חופה תחת השמים, וז"ל ואשר לא חפץ בברכה ונרחק ממנו, מתכוין ללמוד מדרכי אומות עולם אשר לא נתברכו בכוכבים מזדווגים זיווגיהם בבית תפלתם יהי כמותם, והמתאווים לברכת אבותם, יהי צאצאי מעיהם כמותם, וכמעי הים ירבו דגתם, ימלא ה' לטובה כל משאלותם, עכ"ל, ועי' בשו"ת מנח"י ח"ד סי' פ"ו, וגורמים בזה עוד מכשולות ואין להאריך ופשוט הוא.

ג) כ"כ בהקדמת טל השמים עה"ת (קאשוי) אות י"ג: עוד מזלזלים בקדושת החופה על ידי עשיית התמונות (פיקטשור) תחת החופה, אם כי להלכה אין לאסור עשיית תמונות, והוא רק מדת חסידות שלא לצייר, ולהלכה התירו האחרונים, עכ"ז הקפידו אנשי מעשה שלא לעשות שלא לצורך. אך תחת החופה הוא מבלבל את כל קדושת החופה, בשעת לבישת הקיטל, וכן בשעת הליכה לחופה, וכן תחת החופה, ובשעת קידושין עושין כן. איך אפשר לחתן וכלה לחשוב חשבון הנפש באיזה דרך הוא הולך ולכוון לבו לשמים, וכן להכלה הלא מבלבלים מהפיקטשור"ס, והלואי שיעלה ביד היראים לבטל עכ"פ עד אחר החופה, וכי יש לחשוב שהנשמות מן האבות

ד. יש ליזהר שלא לעשן בכל שעת החופה (ד).

אח"ח 1234567

ה. אסור להסתכל בפני הכלה אפי' בשעת הכנסתה לחופה (ה),
ואפילו ראיה בלבד לפי שעה בלא הסתכלות אסור (ו).
אוצר החכמה

ו. מותר להסתכל בתכשיטים שעל הכלה או בפריעת ראשה
כשאין מסתכלים בפניה, שבכלה התירו כדי לחבבה על בעלה (ז),

אשר כידוע מספה"ק באים אצל החופה, שיש להם תענוג מקינ"א וממנהגי
העכו"ם, וכי יש טעם ששעה הלזו היקרה מכל, תלך לאיבוד באיסורים
והבלים, נחשב חשבוננו של עולם ונדע מה לפנינו.

(ד) מחזיק ברכה או"ח סי' ר"י, שד"ח מערכת חו"כ אות ג' בליקוטים בשם
ספה"ק, עונשים חמורים ע"ז עיי"ש, וראה בדרכי חיים (מנהגי צאנז) שהגה"ק
בעל ד"ח זי"ע היה רגיל לומר שבעת החופה הוא מתיירא להגביה ריסי עיניו
מאימת השכינה, ואמר באם איתרמי לו חופה ונשואין בימי אלול, אז הוא לו
הכנה על הימים הקדושים עכ"ד, והובא בויגד משה על עניני נשואין עמוד
י"ח. וראה במכתב מו"ר מפאפא זצ"ל הנדפס בטהרת יו"ט ח"ט עמוד קס"ג
וז"ל, ואני זוכר בימי חורפי כשהייתי עם אבותי ורבותי נ"ע אצל חופה,
ראיתי שהיה נופל על כל העם אימה ופחד והתעוררות תשובה, ומחדר הכלה
היה נשמע לחוץ בכיות הנשים צדקניות קודם החופה עד שולגו עינינו דמעה
עכ"ל. וכן ראיתי אצל כ"ק אדמו"ר מסקווירא זצ"ל שעמד תחת החופה
באימה וביראה, וראה עוד בזה מאמר כבוד החופה בתחלת הספר.

(ה) שו"ע סי' ס"ה ס"ב.

(ו) ראה רא"ש כתובות פ"ב סי' ג', רמב"ם בפירוש המשניות סנהדרין פ"ז
מ"ד, שו"ת הרדב"ז ח"ו סי' ב' אלפים ע"ט, יש"ש כתובות פ"ב סי' ג',
ושאילת יעקב סי' נ"א, ועי' בשטמ"ק כתובות דף י"ז ע"א והמקנה סי' ס"ה
שהתירו רק בראיה בעלמא לשם עדות, אבל בלא"ה אסור, וכ"כ בפסקי
הלכות (קארלין) נתיב כ"ב ח"ב ה"ג עמוד ל"ו ובספר ישא ברכה על רי"ו.

(ז) שו"ע סי' ס"ה ס"ב וקשו"ע סי' קמ"ט ס"י.

נמעי פרק יח ¹²³⁴⁵⁶⁷גבראל קלג

וכ"ז רק בדרך עראי ח, ונכון להחמיר שלא לראות כלל אף תכשיטה ושערותיה ט).

ז. הקרובים משתתפים במעמד החופה כשהם לבושים יפה י, והרבה נוהגים שהקרובים לובשים בגדי שבת יא, והשושבינים בודאי ילבשו בגדי שבת יב).

ח. תחת החופה יחשוב החתן ביראת שמים ושיהיה לו דור ישרים יבורך וכו' יג).
^{אוצר החכמה}

ח) המקנה שם וערוה"ש שם ס"ג, דלא ליגרי אינש יצה"ר בנפשיה.

ט) המקנה שם, ישא ברכה על רי"ו ח"ב נתיב כ"ב, וראה בשלחן העזר דף פ' ע"א.

י) שו"ת הרא"ש כלל ל"ה סי' ד'.

יא) מהרי"ל הל' נשואין, מנהגים וורמיישא עמוד כ"ו, וראה במנהגי ק"ק פיורדא סי' כ"ט שפרט הקרובים הלובשים בגדי שבת ביום החתונה, וחשב שגם שני בשני (היינו בני דודים ראשונים) לובשים בגדי שבת עיי"ש. וכ"כ בפסקי הגאון רבי מנחם מענדל זאמשט ראב"ד פפד"מ, וז"ל כל מי שהוא ראשון בראשון עם החתן או עם הכלה לובש ג"כ בגדי יו"ט, גם מי שהוא דודו של חתן או של כלה לובש בגדי יו"ט, ומי שהוא בן דודו לובש בגדי שבת ושבת מאנטיל, וכל מי שהוא שני בשני עם החתן או הכלה לובש בגדי שבת ושבת מאנטיל, וכל מי שהוא בעצמו אינו קרוב רק שאשתו היא שני בשני עם החתן או הכלה, אזי לובש בגדי חול ושבת מנטיל עיי"ש.

יב) כמ"ש ברמ"א יו"ד סי' שצ"א ס"ג.

יג) ליקוטי הוראות בעניני נשואין עמוד קל"ב, שכן אמר כ"ק אדמו"ר מהרש"ב להגה"ק רבי לוי יצחק שניארסאהן זצ"ל. וכ"כ אג"ק ליובאוויטש

פ. יש נהגו לומר אל מלא רחמים להזכיר נשמות קרוביהם שנפטרו
(ד).

י. יש נוהגים שהחתן מברך תחת החופה על טלית חדשה
להתעטף ואח"כ שהחיינו קודם עיטופו בציצית, ורק לאחר שמתעטף
בעצמו, מכסים בו גם את ראש הכלה וכו' (טו). וכשהחופה נערכת
לאחר שקיעת החמה אין החתן מברך להתעטף אלא שהחיינו ומניחה
על כתפיו ללא עיטוף (טז), ואחר הקידושין פורסים אותה על גבי החתן
והכלה, כשהיא טהורה, עד סיום ברכת נשואין (יז).

ח"ח עמוד נ"ו ששגורה היתה אימרה בפי חסידי פולין אשר חתן בעמדו
בחופתו עת רצון הוא למעלה למלא משאלות לבבו אז, והעיקר שבעת
החופה מדמין אותו ליצירך בגן עדן מקדם, שאז היה קודם החטא עץ הדעת
ועולם על מלואו עיי"ש. וראה בבן יהודיע למס' כתובות דף ז' שהחתן
יאמר תחת החופה הקפיטל שיר המעלות אשא עיני אל ההרים, שסגולה
לשמירה עיי"ש, וגודל סגולת אמירת שיר המעלות הנ"ל מבואר ברמ"ע
מפאנו מאמר ד' ח"ד פי"ז והחיד"א בספרו צפורן שמיר סי' ב' אות ל"א
שזוכה להיות אהוב למעלה ונחמד למטה.

(יד) שו"ת חלקת יעקב ח"ב סי' קי"ד. ובפרט שהנשמות באות מעולם
העליון להשתתף בשמחת צאצאיהם.

(טו) בה"ט או"ח סי' ח' סק"ח, שו"ת פרי האדמה ח"א דף כ"ג ע"ב, שו"ת
לב חיים ח"א סי' ז', כה"ח סקכ"ז, פני יצחק אות קי"ז וכתר שם טוב ח"א
עמוד תרכ"ד שכן מנהג א"י וסוריה, וטעם שמתעטפים בטלית תחת החופה
הביא בשו"ת לב חיים ח"ג סי' צ"ט לפי שטלית מצילה מעין הרע עיי"ש.

(טז) עפ"י שו"ע סי' י"ח ס"א.

(יז) שו"ת באר משה ח"ו סי' ז', וכתב דמה"ט נתבטל המנהג כיון שבחופת
גדה לא הי' אפשר כן עיי"ש. אכן בפע"ח שער קר"ש שעל המטה פי"א כתב

פרק יט

סידור קידושין

א. סידור קידושין שייך לצד החתן, כי מדינא מוטל על החתן לברך ברכת אירוסין, רק כדי שלא לבייש מי שאינו יכול, תיקנו שאחר מברך ומוציא החתן, לכן הזכות שייכת להחתן א), וכשעושים החתונה במקום מגוריה של הכלה ויש שם רב קבוע אז שייך לצד הכלה ב).

ב. בימים שהיו הקהילות כתיקונן עם רבניהם הלכו המחנות להרב דמתא ומזמינים אותו בכבוד סידור קידושין ומסלקין לו שכר הרח"ש ג)

11234567

על המנהג שמתעטפין בטלית לחתן וכלה, ומנהג אבותיהם בידיהם, ואינם יודעים מה הם עושים ע"כ.

א) שו"ת חלקת יעקב ח"ב סי' קט"ו, שו"ת דברי ישראל (וועלץ) אה"ע סי' כ"ב, ושו"ת בצל החכמה ח"ב סי' ע"ב, וכן הורו הגה"צ מצעהלים ומו"ר מפאפא זצ"ל.

ב) יו"ד סי' רמ"ה סכ"ב, ש"ך שם סקט"ו ושו"ת ח"ס חיו"ד סי' ר"ל. וראה בשו"ת מהר"י שטייף סי' קל"ב שכתב דבמקום שהמנהג שצד הכלה בוחר במסדר הקידושין ילכו אחר המנהג. וכ"כ מו"ר מפאפא זצ"ל בתשובתו הנדפסת בטהרת יו"ט ח"ט שבכמה מקומות ביוראפ מחזיקים ששייך לצד הכלה עיי"ש. והעיד לי אחד מבאי ביתו של הגאון מטשעבין זצ"ל שהורה כן, והוסיף שאינו הולך להשתתף בחופה אלא אי"כ יתנו סידור קידושין לרב העיר.

ג) ר"ת רב חזן שמש, ראה בשלחן העזר דף י"ט ע"א אות ג'.